

K O M U N I K A T
Z O M B A D A Ń

Warszawa, kwiecień 2010

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

BS/47/2010

JAN PAWEŁ II W PAMIĘCI

I W ŻYCIU POLAKÓW

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
4 lutego 2010 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

SPIS TREŚCI

SKOJARZENIA ZWIĄZANE Z PAPIEŻEM	1
OCENA WPLYWU PAPIEŻA NA SPRAWY POLSKI I POLAKÓW.....	6
WIĘZI Z JANEM PAWŁEM II	12
Przemiana życia większości Polaków pod wpływem papieża	12
Przemiana własnego życia, znajomość nauczania Jana Pawła II i kierowanie się jego wskazaniem.....	13
PAPIEŻ JAKO AUTORYTET MORALNY	17
PAMIĘĆ I MODLITWA	19
W OCZEKIWANIU NA BEATYFIKACJĘ	23
ANEKS.....	26

Minęło już pięć lat od śmierci papieża Polaka. Dowodów na to, że dla swoich rodaków był kimś wyjątkowym, nie brakuje. Wystarczy przywołać gorące powitania Jana Pawła II podczas jego wizyt w ojczyźnie czy masowe uczestnictwo w sprawowanych przez niego mszach. Jak wynika z deklaracji, ponad dwie piąte dorosłych Polaków (41%) zetknęło się z papieżem osobiście lub przynajmniej raz widziało go na własne oczy w czasie uroczystości kościelnych, spotkań, audiencji, błogosławieństw lub na trasie jego przejazdu¹.

Niewątpliwym wyrazem uznania dla zasług Jana Pawła II były również wydarzenia, które miały miejsce w kraju tuż po jego śmierci – spontaniczne marsze, msze, spotkania przebiegające w wyjątkowej atmosferze i poczuciu jedności wśród Polaków. Co pozostało z tamtych wydarzeń, w jaki sposób Polacy pamiętają o papieżu oraz w jakim stopniu jego nauczanie jest dla nich ważne – m.in. te kwestie były przedmiotem naszych badań².

SKOJARZENIA ZWIĄZANE Z PAPIEŻEM

W Polsce raczej nie ma wątpliwości co do tego, kim był Jan Paweł II. Wiele osób śledziło papieskie pielgrzymki, a nawet w nich uczestniczyło. Dla zdecydowanej większości rodaków (71%) papież nadal jest najważniejszym Polakiem, z którego są dumni³.

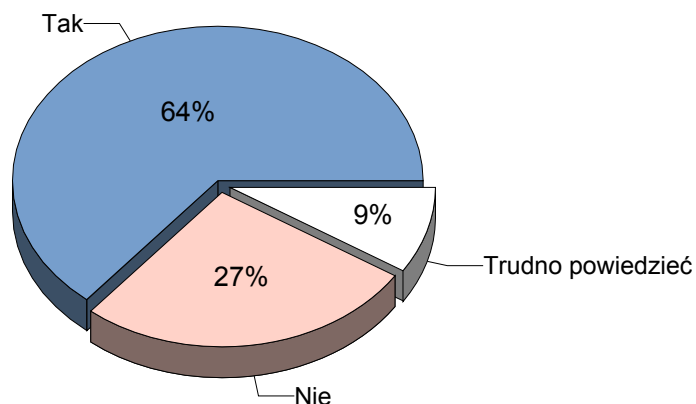
Blisko dwie trzecie ankietowanych (64%) twierdzi, że kiedy myśli o Janie Pawle II, nasuwa im się konkretny obraz związany z papieżem, jakaś szczególna sytuacja, wydarzenie lub wypowiedziane słowa. Tego typu skojarzeń nie ma co czwarty dorosły Polak (27%).

¹ Większość z nich (39% ogółu badanych) miała styczność z papieżem podczas jego wizyt w Polsce, a nieliczni zetknęli się z Janem Pawłem II w Watykanie (lub w jego letniej rezydencji – 6%) albo w innym kraju (3%).

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (238) przeprowadzono w dniach 4–10 marca 2010 roku na liczącej 995 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

³ Zob. komunikat CBOS „Powody do dumy i wstydu dla Polaków”, marzec 2010 (oprac. M. Herrmann).

RYS. 1. **KIEDY MYŚLI PAN(I) O JANIE PAWLE II, CZY NASUWA SIĘ PANU(I) JAKIŚ KONKRETNY OBRAZ ZWIĄZANY Z PAPIEŻEM, JAKĄS SZCZEGÓLNA SYTUACJA, WYDARZENIE, WYPOWIEDZIANE SŁOWA?**

Ponad połowa badanych mających skojarzenia z osobą Jana Pawła II (55%) przywołuje mniej lub bardziej konkretne wydarzenia, sytuacje lub obrazy związane z papieżem, niemal co piąty (19%) wskazuje na określone cechy, które kojarzą mu się z Janem Pawłem II, a co szósty (17%) zwraca uwagę na wypowiedziane przez niego słowa. Mniej liczni przywołują w tym kontekście Jana Pawła II jako autorytet i wybitną osobowość (9%), wskazują na jego wyjątkowe kontakty z ludźmi (7%), wymieniają konkretne zasługi (5%) lub skojarzenia jeszcze innego rodzaju (11%).

Wśród konkretnych **wydarzeń, sytuacji i obrazów** związanych z papieżem Polacy najczęściej wymieniają jego pielgrzymki do ojczyzny (10%), w tym spora grupa (4%) kładzie nacisk na pierwszą wizytę Jana Pawła II w Polsce w 1979 roku. Co jedenasty spośród tych, którzy mają jakieś skojarzenia z papieżem (9%), przywołuje konkretne msze i wizyty papieskie w różnych miastach i regionach kraju, w tym mszę na Placu Zwycięstwa w Warszawie w 1979 roku (1%). Co dwudziesty (5%) ma na uwadze swoje osobiste spotkanie z papieżem podczas jego pielgrzymek do Polski lub innych krajów oraz audiencje w Watykanie, a nieco mniej liczni mówią ogólnie o pielgrzymowaniu papieża po świecie („papież pielgrzym”) lub wspominają zamach na jego życie (po 4%). Skojarzenia związane z Janem Pawłem II dotyczą również jego spotkań i rozmów z młodzieżą, całowania ziemi podczas pielgrzymek (w tym szczególnie tej pierwszej do Polski) oraz umierania i śmierci papieża (po 3%). Tyle samo osób (3%) ma w pamięci przede wszystkim pogrzeb papieża, w tym większość z nich (2% ogółu) przywołuje obraz zamykającej się księgi na jego trumnie.

	CBOS
Co konkretnego kojarzy się Panu(i) z Janem Pawłem II?	N=663
Obrazy, wydarzenia i sytuacje	55%
Wizyty papieża w Polsce – ogólnie (pielgrzymki papieskie do ojczyzny), w tym pierwsza wizyta w kraju – 4%	10%
Konkretne msze i wizyty papieskie w poszczególnych miastach i regionach Polski, w tym msza na Placu Zwycięstwa w Warszawie w 1979 roku – 1%	9%
Bezpośrednie spotkania respondentów z papieżem na trasie jego pielgrzymek do ojczyzny, a także w Watykanie (udział w audiencjach) lub w innych krajach	5%
Pielgrzymowanie papieża – ogólnie (pielgrzymki papieskie po świecie)	4%
Zamach na papieża	4%
Spotkania i rozmowy papieża z młodzieżą	3%
Całowanie ziemi podczas pielgrzymek – ogólnie, w tym ucałowanie ziemi podczas pierwszej pielgrzymki do ojczyzny – 2%	3%
Umieranie i śmierć papieża	3%
Pogrzeb papieża, w tym przewracane przez wiatr stronicie księgi oraz jej zamknięcie się na trumnie papieża – 2%	3%
Wybór Karola Wojtyły na papieża	2%
Spotkania z dziećmi (papież w towarzystwie dzieci, przytulanie i błogosławienie dzieci), w tym: nakrycie dziecka peleryną papieską – 1%	2%
Choroba i cierpienie Jana Pawła II	2%
Wizerunek papieża, wyraz jego twarzy, spojrzenie, konkretny obraz papieża	2%
Przemówienia i błogosławieństwo z okna na Franciszkańskiej w Krakowie	1%
Papież w oknie bazyliki w Watykanie („Anioł Pański”)	1%
Rozmowa papieża z Ali Agcą oraz przebaczenie zamachowcy	1%
Osobiste kontakty z Karolem Wojtyłą zanim został papieżem (komunia, bierzmowanie, spotkania oazowe z jego udziałem)	1%
Cechy papieża	19%
Dobroć, łagodność, ciepło, serdeczność i wielkoduszność papieża (chodząca dobroć)	6%
Miłość do ludzi	3%
Modlitwa, skupienie, głęboka wiara, oddanie Bogu, pobożność, religijność	3%
Mądrość papieża, inteligencja	2%
Świętość papieża (był święty)	2%
Patriotyzm (przywiązanie do ojczyzny)	1%
Uśmiech, radość, pogoda ducha, poczucie humoru	1%
Inne konkretne cechy (otwartość, pokora, zaufanie, wolność)	1%
Słowa, wyrażenia	17%
„Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze Ziemi. Tej Ziemi”	6%
Opowieść o kremówkach i inne wspomnienia z młodości podczas wizyty w Wadowicach	3%
„Nie lękajcie się”	2%
Inne konkretne wypowiedzi, wyrażenia („ojczyzna to moja matka”, „otwórzcie drzwi Chrystusowi”, „nawracajcie się”, „Totus Tuus”, „żał odjeżdżać”, „młodzież solą ziemi”, „spieszmy się kochać ludzi, tak szybko odchodzą” – powtarzane za ks. Twardowskim)	2%
Ogólnie – słowa papieża, kazania, nauki, przemówienia, mądre wypowiedzi, homilie podczas pielgrzymek do Polski i innych krajów	4%

cd.

	CBOS
Co konkretnego kojarzy się Panu(i) z Janem Pawłem II?	N=663
Postać papieża	9%
Papież jako wybitny Polak, reprezentant naszego kraju w świecie („polski” papież, prawdziwy Polak)	5%
Papież jako autorytet (wielki człowiek, wspaniała osoba, wzór wszelkich cnót, nauczyciel życia i umierania)	4%
Papież jako Ojciec narodu	1%
Kontakty z ludźmi	7%
Podejście do ludzi – ogólnie (był ludzki, wszyscy go słuchali, miał wielki szacunek dla każdego człowieka, potrafił pociągnąć tłumy, pokazywał wartość człowieka)	4%
Kontakty papieża z młodzieżą (zjednał sobie młodzież, miał wspólny język z młodzieżą, bliski młodzieży, przyciągnął młodzież do wiary)	2%
Kontakty papieża z dziećmi (umiłowanie dzieci, otwartość na dzieci)	1%
Zaslugi papieża	5%
Wpływ papieża na upadek komunizmu oraz przemiany ustrojowe w Polsce (walka o wolność Polski)	2%
Dążenie do jedności, pojednania (umiejętność jednoczenia ludzi, zgoda wśród Polaków, dążenie do pokoju na świecie, ekumenizm)	2%
Uzdrowienia za przyczyną papieża (uzdrowienie zakonnicy itp.)	1%
Inne	11%
Miłość do gór (góral)	2%
Wadowice	1%
Strój i inne atrybuty papieża (biała szata, pastorał)	1%
Nazywanie ulic, placów, obiektów imieniem Jana Pawła II	1%
Filmy, programy i reportaże o papieżu	1%
Osobiste skojarzenia i doświadczenia związane z osobą Jana Pawła II (narodziny dziecka w dniu wyboru Karola Wojtyły na papieża, ślub w roku pontyfikatu, matura, sny związane z papieżem itp.)	1%
Inne konkretne skojarzenia pozytywne i neutralne (pieśń „Barka”, Watykan, krzyż, dekalog, pracowitość, kwiecień, spotkanie z gen. Jaruzelskim, wizyta w Sejmie)	8%
Wszystko – całe życie papieża, osoba papieża, cały pontyfikat (przykład życia)	2%
Ogólniki wyrażające uznanie dla papieża (bardzo go cenię, podziwiam; był niesamowity; cieszę się, że żyłam za jego pontyfikatu; żal, że odszedł; brakuje go nam; mógł jeszcze pożyć)	3%
Trudno powiedzieć	2%

Jeszcze rzadziej wspomniane sytuacje i wydarzenia to wybór Karola Wojtyły na papieża (2%), spotkania Ojca Świętego z dziećmi (2%), w tym nakrycie dziecka płaszczem papieskim (1%), choroba i cierpienie Jana Pawła II (2%) oraz konkretny wizerunek papieża – wyraz jego twarzy, który utkwiał badanym w pamięci.

Skojarzenia z papieżem sporadycznie dotyczą przemówień i błogosławieństw z okna na Franciszkańskiej w Krakowie, modlitwy „Anioł Pański” i widoku papieża w oknie bazyliki w Watykanie, rozmowy Jana Pawła II z Ali Agcą, a także osobistych kontaktów z Karolem Wojtyłą w czasach, kiedy nie był jeszcze papieżem (po 1%).

Wśród **cech** kojarzonych z osobą Jana Pawła II respondenci w pierwszej kolejności wymieniali dobroć papieża (6%), miłość do ludzi (3%), głęboką wiarę i religijność (3%), świętość (2%), mądrość i inteligencję (2%), a także patriotyzm oraz poczucie humoru i pogodę ducha (po 1%).

Słowa papieża, które najbardziej utkwiły Polakom w pamięci i najczęściej przychodzą im do głowy, kiedy myślą o Janie Pawle II, to przede wszystkim „Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi”, wypowiedziane podczas pierwszej pielgrzymki do ojczyzny (6%). Mniej liczni przywołują wizytę w Wadowicach, podczas której wspominał swoją młodość i mówił m.in. o kremówkach (3%), a także słowa, którymi papież Polak rozpoczął swój pontyfikat: „Nie lękajcie się” (2%). Pojedyncze osoby wiążą z Janem Pawłem II jeszcze takie słowa, jak: „Totus Tuus”, „Otwórzcie drzwi Chrystusowi”, „Ojczyzna to moja matka” czy powtarzane za ks. Janem Twardowskim „Spieszcie się kochać ludzi, tak szybko odchodzą” (w sumie 2%). Niektórzy podkreślali ogólnie wartość przemówień i homilii papieskich, nie wskazując na jakieś konkretne słowa (4%).

Co dziesiąty badany spośród mających skojarzenia z osobą Jana Pawła II przywołuje **postać papieża** jako wybitnego Polaka i przedstawiciela Polski w świecie (5%), niekwestionowany autorytet oraz wzór wszelkich cnót (4%), a także jako Ojca narodu (1%).

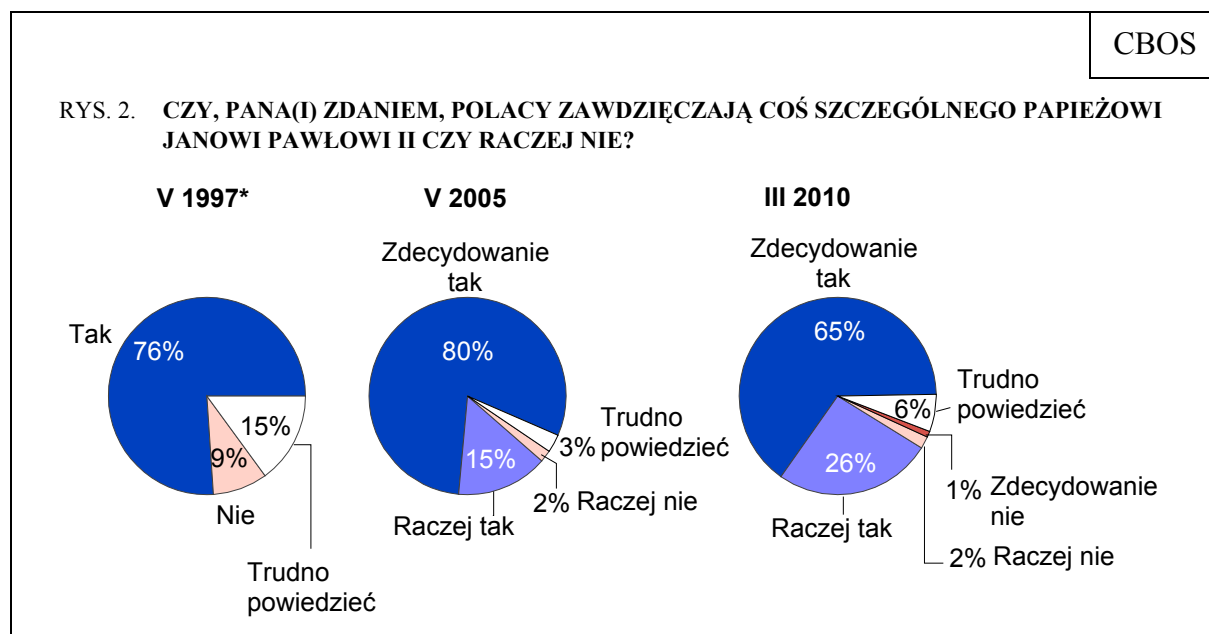
Kolejne skojarzenia dotyczą jakości i formy **kontaktów papieża z innymi ludźmi** (w sumie 7%). W tym kontekście respondenci podkreślali ogromny szacunek papieża dla każdego człowieka (4%), a także zwracali uwagę na jego dobre kontakty z młodzieżą (2%) i dziećmi (1%).

Wśród **zasług papieża**, które stanowią kolejną kategorię skojarzeń z Janem Pawłem II (w sumie 5%), badani wymieniali przede wszystkim jego wpływ na upadek komunizmu oraz na przemiany ustrojowe w Polsce (2%), dążenie do jedności i pojednania (2%), a także uzdrowienia, jakie dokonały się za jego wstawiennictwem (1%).

Pozostałe skojarzenia z Ojcem Świętym to m.in. jego miłość do gór (2%), Wadowice (1%), strój oraz inne atrybuty papieskie (1%), ulice, place i obiekty nazwane imieniem Jana Pawła II (1%), filmy, programy i reportaże o papieżu (1%), a także osobiste skojarzenia i doświadczenia związane z jego osobą (1%).

OCENA WPŁYWU PAPIEŻA NA SPRAWY POLSKI I POLAKÓW

Respondenci nadal wysoko oceniają zasługi Jana Pawła II dla Polski. Powszechne jest przekonanie, że Polacy zawdzięczają papieżowi coś szczególnego (91%). Odsetek ten jest wyraźnie większy niż w 1997 roku (o 15 punktów) i tylko nieco mniejszy niż tuż po śmierci papieża (o 4 punkty). W porównaniu z rokiem 2005 istotnie zmniejszyła się jednak liczba osób zdecydowanie przekonanych, że zawdzięczają papieżowi coś szczególnego (z 80% do 65%), znacząco wzrosła natomiast (z 15% do 26%) liczba tych, które nieco mniej stanowczo podzielają tę opinię. Co szesnasty respondent (6%) nie ma wyrobionego zdania w tej sprawie.

* W roku 1997 ankietowani mieli do wyboru odpowiedzi: „tak”, „nie”, „trudno powiedzieć”. Badanie to było realizowane przed wizytą papieża w kraju

Ankietowani są w miarę jednomyślni w ocenie wpływu papieża Jana Pawła II na losy Polski i świata. We wszystkich grupach społecznych – niezależnie od światopoglądu, poziomu religijności oraz położenia społecznego respondentów – zdecydowanie dominują pozytywne opinie na ten temat, choć wśród osób bardziej zaangażowanych religijnie oraz deklarujących prawicowe poglądy polityczne przewaga odpowiedzi „zdecydowanie tak” nad „raczej tak” jest wyraźnie większa.

Tabela 1

Udział w praktykach religijnych	Czy, Pana(i) zdaniem, Polacy zawdzięczają coś szczególnego papieżowi Janowi Pawłowi II czy raczej nie?			
	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Nie*	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Kilka razy w tygodniu	79	17	1	3
Raz w tygodniu	70	23	1	5
1-2 razy w miesiącu	62	30	1	7
Kilka razy w roku	61	28	4	7
W ogóle nie uczestniczy	45	37	9	9

* Połączono odpowiedzi „raczej nie” i „zdecydowanie nie”

Tabela 2

Poglądy polityczne	Czy, Pana(i) zdaniem, Polacy zawdzięczają coś szczególnego papieżowi Janowi Pawłowi II czy raczej nie?			
	Zdecydowanie tak	Raczej tak	Nie*	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Lewica	60	31	5	4
Centrum	64	27	3	6
Prawica	77	17	2	3
Trudno powiedzieć	57	31	2	10

* Połączono odpowiedzi „raczej nie” i „zdecydowanie nie”

Osoby, które przyznają, że Polacy mają co zawdzięczać Janowi Pawłowi II, do jego zasług zaliczają przede wszystkim **wyzwolenie Polski** (39%), podkreślając przy tym znaczący wpływ papieża na przemiany ustrojowe w kraju (19%), niepodległość oraz uniezależnienie się od Związku Radzieckiego (19%), a także na integrację Polski z Unią Europejską oraz przystąpienie naszego kraju do NATO (1%). Jedna szóstka badanych z tej grupy (16%) uważa, że rodacy zawdzięczają papieżowi **poprawę wizerunku Polski i jej obywateli w świecie**. Ich zdaniem Jan Paweł II był godnym reprezentantem naszego kraju na arenie międzynarodowej – dzięki niemu wiele krajów w ogóle usłyszało o Polsce.

Równie silnie (16%) ankietowani podkreślają wkład papieża w **kształtowanie sumień rodaków**. Przyznają, że wpajał on zasady etyczne oraz uczył, jak żyć, przyczyniając się jednocześnie do odnowy moralnej narodu (6%), był najwyższym autorytetem moralnym i przywódcą duchowym (5%), uczył szacunku, tolerancji, zrozumienia i zaufania do innych ludzi (5%), a także uwrażliwiał na los pokrzywdzonych i potrzebujących (1%). Co siódmy respondent twierdzący, że Polacy zawdzięczają papieżowi coś szczególnego (14%), wskazuje na istotną rolę Jana Pawła II w **obalaniu komunizmu**. Taka sama liczebnie grupa (14%) zwraca uwagę na **umocnienie wiary w Boga oraz religijności** Polaków dzięki papieżowi. Jedna dziesiąta do zasług papieża zalicza podnoszenie Polaków na duchu (6%) oraz

umacnianie w nich poczucia własnej wartości i godności (4%). Nieco mniej liczni zwracają uwagę na fakt **zjednoczenia i społecznego pojednania** Polaków dzięki papieżowi (6%), na **zbliżenie między różnymi wyznaniem, religiami, narodami** oraz **dbałość o pokój na świecie** (w sumie 4%), **budowanie więzi z młodzieżą** (3%), **opiekę nad Polską i Polakami** (2%), a także **inne konkretne zasługi** (3%). Dwóch na stu respondentów spośród tych, którzy są przekonani o istotnej roli papieża (2%), stwierdza ogólnie, że Polacy dużo lub wręcz wszystko mu zawdzięczają. Nieliczni (3%) nie potrafią wymienić konkretnych zasług papieża dla Polaków, chociaż są przeświadczeni o jego doniosłej roli.

		CBOS	
Co, Pana(i) zdaniem, Polacy zawdzięczają papieżowi Janowi Pawłowi II*?		V 2005 (N=996)	III 2010 (N=905)
Wyzwolenie Polski		28%	39%
Przyczynił się do przemian ustrojowych w Polsce, wspierał „Solidarność”, demokrację		14%	19%
Pomógł Polsce odzyskać wolność i niepodległość, uwolnić się od ZSRR, Rosji		12%	19%
Umożliwił integrację Polski z Unią Europejską, Europą, wejście do NATO		3%	1%
Upadek komunizmu, obalenie komuny		25%	14%
Pozycję Polski w świecie – rozślawił Polskę, poprawił wizerunek Polski i Polaków w świecie		22%	16%
Kształtowanie sumień rodaków		20%	16%
Wpajał zasady moralne, umacniał wartości, udzielał rad i wskazówek, jak żyć, co jest dobre, a co złe, jaki jest sens życia, przyczynił się do odnowy moralnej narodu, wzywał do obrony życia człowieka od poczęcia do śmierci, uczył dobroci, miłości, troski o dobro ojczyzny, swojego regionu, swojej miejscowości, umacniał tożsamość narodową, uczył postaw obywatelskich, poszanowania rodziny, przyjaźni, właściwego traktowania młodzieży, ludzi starych, stosunku do pracy, przyrody, wzywał do prawdy, uczciwości, stawiał nam wymagania; staliśmy się lepsi, nastąpiła duchowa przemiana, odbudowa duchowa narodu		10%	6%
Był wzorem, naszą chlubą, najwyższym autorytetem moralnym, przywódcą duchowym, prorokiem, świętym, wielkim papieżem, człowiekiem, nauczycielem; dał przykład, jak godnie żyć i umierać		5%	5%
Uczył (nauczył) szacunku, zrozumienia, tolerancji, wybaczenia, wzajemnej życzliwości, zaufania do innych ludzi, wiary w człowieka, wdzięczności, sam kierował się tymi zasadami, umiał wysłuchać każdego człowieka		5%	5%
Uwrażliwiał na los ludzi potrzebujących wsparcia, uczył (nauczył) międzyludzkiej solidarności, miłosierdzia, niesienia pomocy potrzebującym, otworzył oczy na znieczulicę, zachęcał do współdziałania, organizowania się w celu pomagania ludziom, bronił pokrzywdzonych; z jego inspiracji powstały dzieła miłosierdzia		3%	1%

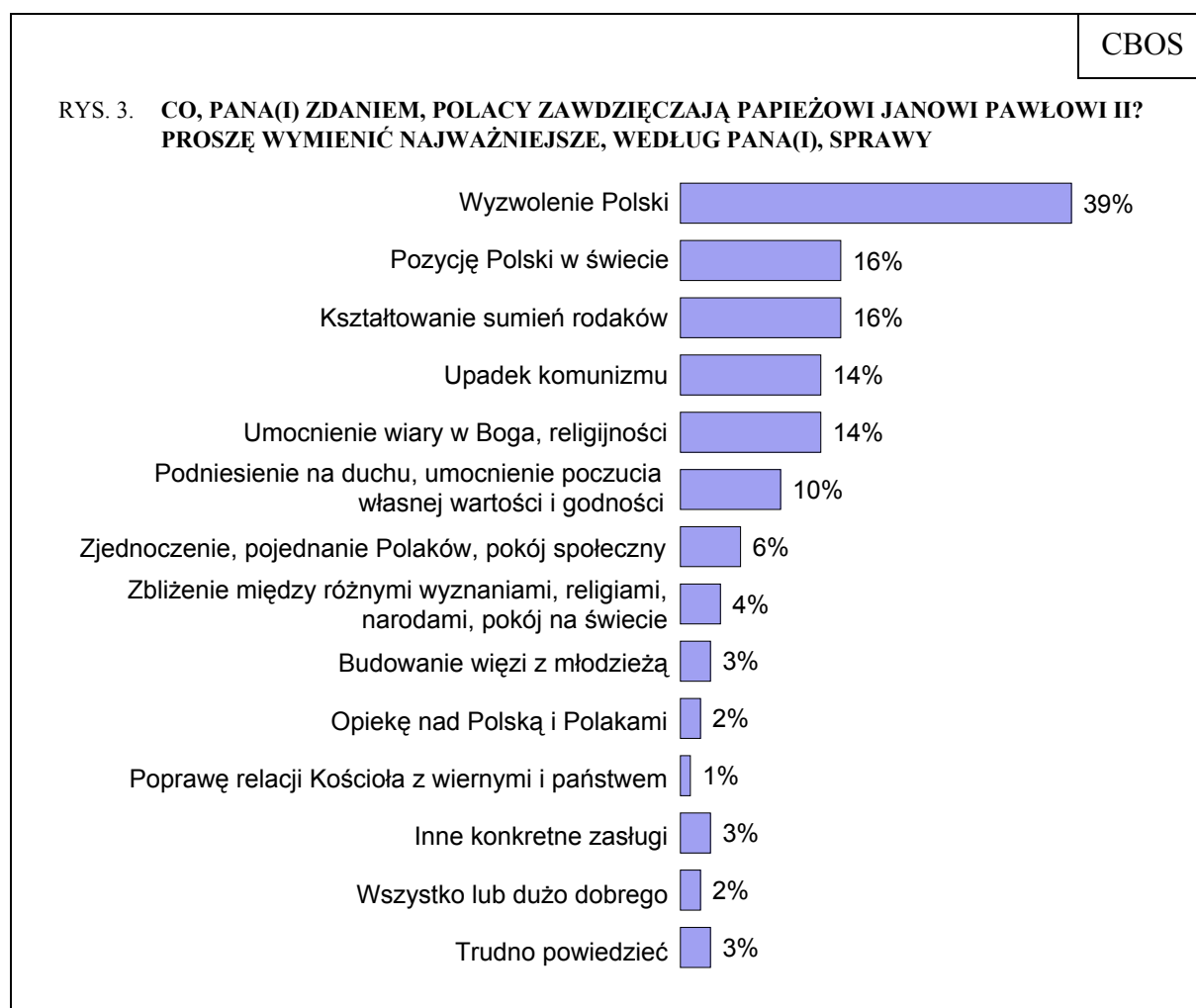
cd.

		CBOS	
Co, Pana(i) zdaniem, Polacy zawdzięczają papieżowi Janowi Pawłowi II*?		V 2005 (N=996)	III 2010 (N=905)
Zbliżenie między różnymi wyznaniem, religiami, narodami, pokój na świecie		18%	4%
Starał się o zjednoczenie chrześcijan, ekumenizm, zbliżenie, pojednanie z wyznawcami różnych religii		8%	2%
Przyczynił się do zbliżenia, porozumienia, pojednania między narodami, krajami, grupami etnicznymi		8%	2%
Dbał o pokój na świecie, był wytrwałym orędownikiem pokoju, zdecydowanym przeciwnikiem wojny		7%	1%
Umocnienie wiary w Boga, religijności – pod wpływem jego osoby i nauczania wiele ludzi się nawróciło, powróciło do wiary i Kościoła, łączył ludzi z Bogiem, uczył, jak się modlić, Polska stała się bardziej katolicka, więcej ludzi chodzi do kościoła, ludzie nie wstydzą się swojej wiary		16%	14%
Zjednoczenie, pojednanie Polaków, pokój społeczny – przyczynił się do zgody i spokoju, złagodzenia konfliktów w Polsce, zjednoczyliśmy się jako polski naród oraz jako katolicy, jednał nas w Bogu, łączył wierzących z niewierzącymi, chciał, byśmy się pojednali		15%	6%
Podniesienie na duchu, umocnienie poczucia własnej wartości i godności		10%	10%
Podnosił na duchu – zapewnił wsparcie duchowe, modlił się o nas, przyjeżdżał z pielgrzymkami, dodawał otuchy, uczył odwagi, wzywał, by się nie lękać, wlał nadzieję na zwycięstwo w latach „Solidarności”, stanu wojennego, w przełomowym 1989 roku oraz w latach transformacji, zaszczerpił wiarę w lepszą przyszłość, obudził z marazmu, dał siłę i nadzieję		7%	6%
Umacniał w Polakach poczucie własnej wartości i godności, dał poczucie dumy narodowej, dowartościował młodzież, Polacy poczuli, że papieżowi na nich zależy, dodał wiary we własne możliwości, dał siłę, uświadomił nam naszą godność, prawa i obowiązki, przyczynił się do zmiany mentalności		4%	4%
Budowanie więzi z młodzieżą – kochał młodych, ufał im, pokładał w nich nadzieję, dowartościował ich, dodał im wiary w siebie, przyciągnął do Boga i Kościoła, stawiał im wymagania, pozyskał zaufanie, zjednoczył młode pokolenie w Polsce i na całym świecie, młodzież stała się lepsza, bardziej wierząca w Boga, uwierzyła też w siebie i swoje możliwości; młodzi kochali papieża, ufali mu, był dla nich wzorem, prawdziwym Ojcem		7%	3%
Opiekę nad Polską i Polakami		4%	2%
Otaczał Polskę i Polaków szczególną opieką, troską, pomocą, chronił nas, czuwał nad nami, dbał o nasze interesy na forum międzynarodowym, udzielał pomocy finansowej, rzeczowej (aparatura medyczna)		3%	1%
Wywierał wpływ na rządzących , polityków, mówił im, jak rządzić, co myśleć o Sejmie i rządzie, nawoływał do chrześcijańskich wartości, zasad moralnych w polityce; liczyli się z nim, miał wśród polityków duży autorytet		2%	1%

cd.

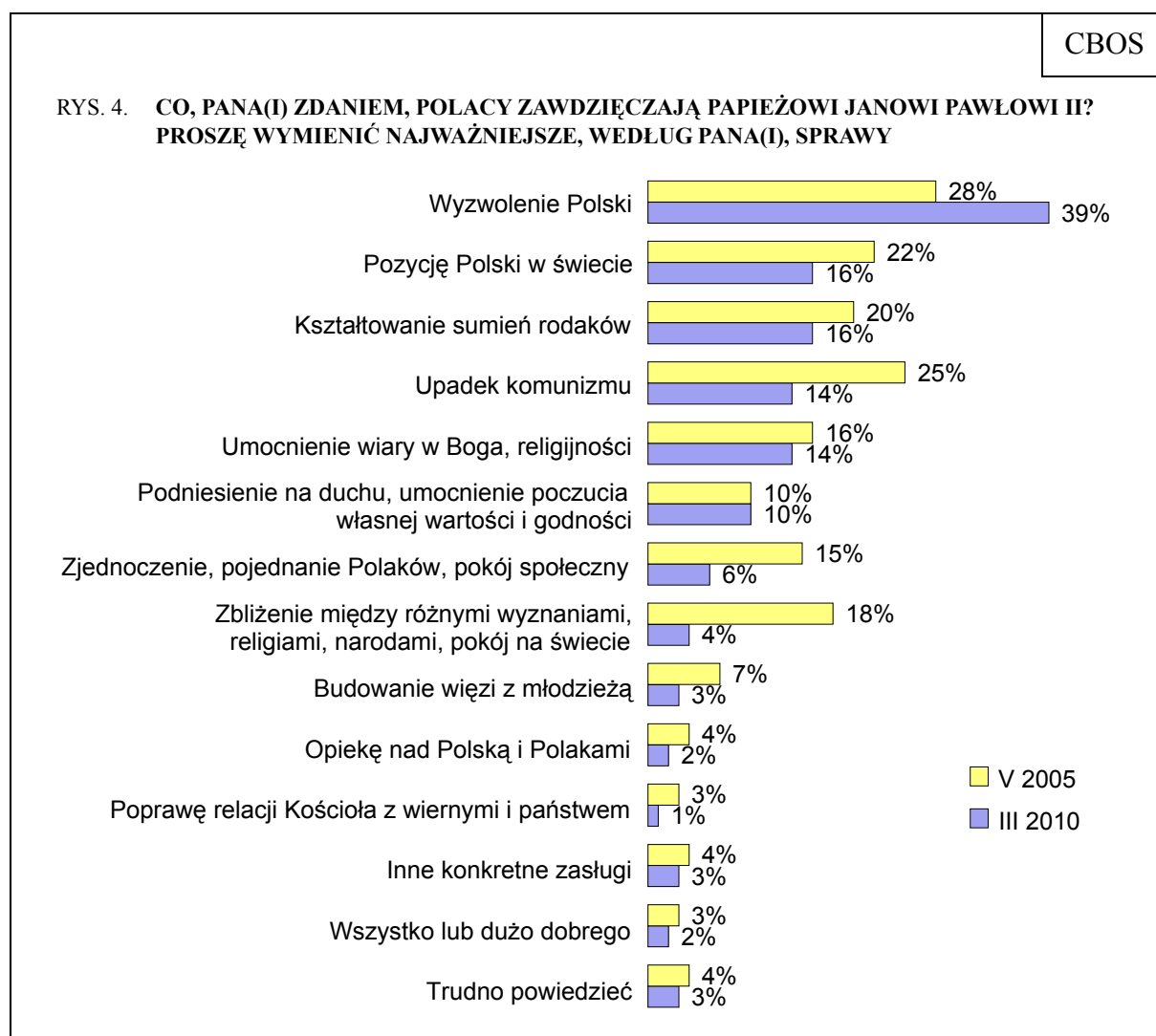
		CBOS	
Co, Pana(i) zdaniem, Polacy zawdzięczają papieżowi Janowi Pawłowi II*?			
	V 2005 (N=996)	III 2010 (N=905)	
Inne zasługi – był źródłem duchowych przeżyć, wzruszeń, uniesień, miłości, nadziei, poczucia własnej wartości, dumy, radości, współczucia, wdzięczności; pozostawił dziedzictwo, swoje dzieła, nauczanie, przesłanie	4%	3%	
Poprawę relacji Kościoła z wiernymi i państwem – otworzył Kościół dla wszystkich ludzi, zmniejszył dystans między Watykanem a wiernymi, poprawił stosunki Kościoła z państwem, przyczynił się do poprawy sytuacji w Kościele	3%	1%	
Wszystko lub dużo dobrego	3%	2%	
Trudno powiedzieć	4%	3%	

* Prosiłiśmy ankietowanych o wymienienie spraw ich zdaniem najważniejszych

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wymienić więcej niż jedną sprawę

W porównaniu z pomiarem sprzed pięciu lat – tuż po śmierci Jana Pawła II – poziom przekonania o istotnej roli papieża w życiu Polaków w zasadzie niemal się nie zmienił, jednak liczba wskazań na konkretne jego zasługi dla Polski i jej mieszkańców istotnie się zmniejszyła (w roku 2005 przypadało 1,88 wskazań na osobę, a w 2010 – 1,33). Obecnie wyraźnie częściej niż w roku śmierci papieża Polacy podkreślają jego wkład w walkę o wolność naszego kraju (wzrost o 11 punktów). Przekonanie o podnoszeniu rodaków na duchu i umacnianiu w nich poczucia własnej godności utrzymuje się na niezmiennym poziomie, natomiast pozostałe zasługi wymieniane są rzadziej niż pięć lat temu. Największe różnice dotyczą takich spraw, jak: dążenie do pojednania między różnymi wyznaniem, religiami i narodami (spadek o 14 punktów), przyczynienie się do upadku komunizmu (spadek o 11 punktów), zjednoczenie i pojednanie Polaków (spadek o 9 punktów) oraz umocnienie pozycji Polski w świecie (spadek o 6 punktów).

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wymienić więcej niż jedną sprawę

WIĘZI Z JANEM PAWŁEM II

Przemiana życia większości Polaków pod wpływem papieża

Opinia o doniosłej roli papieża, jeśli chodzi o jego wpływ na życie Polski i Polaków, w znacznym stopniu odpowiada przekonaniu, że świadectwo życia i nauczanie Jana Pawła II przyczyniły się do przemiany postępowania większości jego rodaków. Opinię tę wyraża zdecydowana większość ankietowanych (81%), w tym niemal jedna czwarta (23%) jest tego całkowicie pewna. Nie podziela jej tylko co dziesiąty badany (11%).

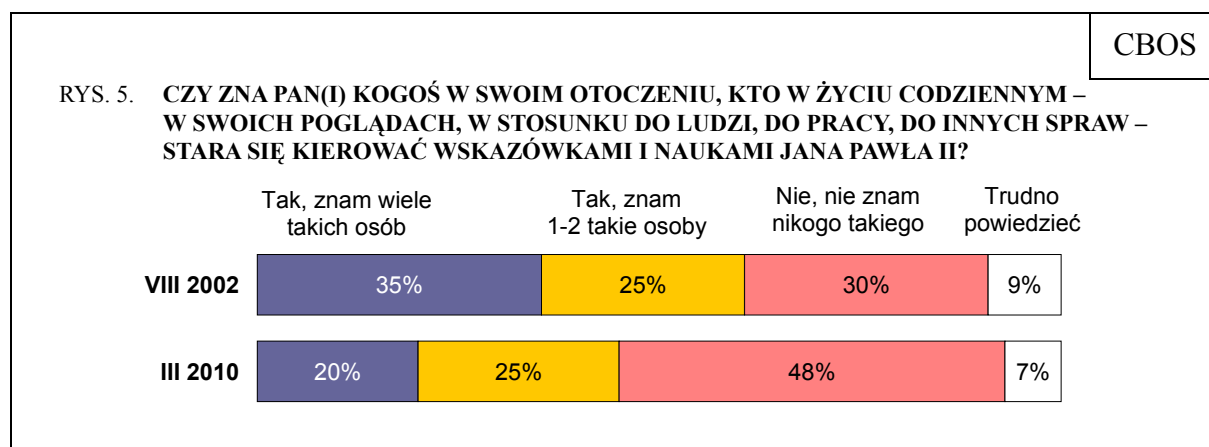
Przekonanie o wpływie Jana Pawła II na życie większości Polaków nie zmieniło się w ostatnim roku, nadal jest nieco częściej wyrażane niż cztery lata temu – rok po śmierci papieża (wzrost wskazań o 5 punktów).

Tabela 3

Jak Pan(i) uważa, czy świadectwo życia i nauczanie Jana Pawła II w jakimś stopniu przyczyniły się do przemiany życia większości Polaków czy raczej nie?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	IV 2006		V 2009		III 2010	
	w procentach					
Zdecydowanie tak	19	76	25	81	23	81
Raczej tak	57		56		58	
Raczej nie	13	15	9	11	10	11
Zdecydowanie nie	2		2		1	
Trudno powiedzieć	9	9	8	8	8	8

We wszystkich grupach społecznych dominują respondenci, którzy są przekonani, że nauczanie Jana Pawła II przyczyniło się do przemiany życia większości Polaków. Opinie w tym względzie są jednak w pewnym stopniu zróżnicowane społecznie. Zależą głównie od religijności badanych (im częstsze uczestnictwo w praktykach religijnych, tym silniejsze podkreślanie wpływu papieża na życie rodaków), deklarowanych poglądów politycznych (o oddziaływaniu papieża na życie Polaków mówią głównie osoby o orientacji prawicowej), a także od wielkości miejscowości zamieszkania i poziomu wykształcenia (wraz z ich wzrostem maleje częstość wyrażania tej opinii). Relatywnie najrzadziej o wpływie życia i nauczania Jana Pawła II na Polaków przekonani są respondenci z wyższym wykształceniem, mieszkańcy największych aglomeracji oraz osoby najlepiej sytuowane i zajmujące stosunkowo najwyższe pozycje zawodowe (zob. tabele aneksowe).

Wprawdzie przeważająca liczba badanych przyznaje, że świadectwo życia papieża oraz jego nauczanie nie pozostały bez wpływu na egzystencję większości Polaków, jednak – jak się wydaje – oddziaływanie to jest w ocenie badanych niekoniecznie tożsame ze zmianą postępowania i życiem codziennym zgodnym z nauczaniem papieża. Niemal połowa ankietowanych (48%) nie zna w swoim otoczeniu nikogo, kto w swoich poglądach, w stosunku do ludzi, do pracy oraz do innych spraw stara się kierować wskazówkami Jana Pawła II. Co czwarty respondent (25%) deklaruje, że zna co najwyżej jedną lub dwie takie osoby, a jedynie co piąty (20%) – wiele takich osób.

Trzeba zaznaczyć, że od roku 2002 odsetek respondentów nieznających nikogo, kto w swoim codziennym życiu kieruje się treścią papieskiego nauczania, wzrósł aż o 18 punktów, a odsetek tych, którzy znają wiele osób postępujących zgodnie ze wskazówkami Jana Pawła II, zmniejszył się o 15 punktów.

Przemiana własnego życia, znajomość nauczania Jana Pawła II i kierowanie się jego wskazaniem

Pięć lat po śmierci Jana Pawła II nadal większość Polaków (62%) twierdzi, że jego nauczanie w jakimś stopniu przyczyniło się do przemiany ich życia. Przeciwną opinię wyraża co trzeci ankietowany (33%). W porównaniu z rokiem ubiegłym odsetek respondentów, którzy są zdania, że dzięki papieżowi w jakiś sposób zmienili swoje postępowanie, zmniejszył się o 8 punktów.

Tabela 4

Jak Pan(i) uważa, czy świadectwo życia i nauczanie Jana Pawła II w jakimś stopniu przyczyniły się do przemiany Pana(i) życia czy raczej nie?	Wskazania respondentów według terminów badań							
	V 2005		IV 2006		V 2009		III 2010	
	w procentach							
Zdecydowanie tak	22	70	16	67	24	70	18	62
Raczej tak	48		51		46		44	
Raczej nie	22	24	23	28	20	25	28	33
Zdecydowanie nie	2		5		5		5	
Trudno powiedzieć	6	6	5	5	5	5	5	5

Niemal we wszystkich grupach społecznych dominują ankietowani, którzy twierdzą, że doświadczyli osobistej przemiany pod wpływem Jana Pawła II (zob. tabele aneksowe). Negujący jego oddziaływanie przeważają liczebnie jedynie wśród respondentów w ogóle niepraktykujących (co czwarty z nich przyznaje jednak, że papież w jakimś stopniu zmienił jego życie), a także wśród uczniów i studentów (choć i tutaj 44% stanowią ci, którzy we własnej ocenie w jakiś sposób zmienili swoje postępowanie pod wpływem papieża).

Coraz mniej powszechna jest też deklarowana **znajomość papieskiego nauczania**. Od śmierci Jana Pawła II odsetek respondentów, którzy twierdzą, że znają treść jego przesłania, zmniejszył się aż o 23 punkty, a liczba osób nieznających, w swojej ocenie, papieskich nauk wzrosła ponad dwukrotnie (z 17% do 39%). Mimo to nadal większość badanych (56%) przyznaje, że mniej lub bardziej orientuje się w tym, czego nauczał Jan Paweł II.

Tabela 5

Czy zaliczył(a)by Pan(i) siebie do ludzi, którzy znają treść nauczania Jana Pawła II, czy raczej nie?	Wskazania respondentów według terminów badań									
	X 2003		V 2005		IV 2006		V 2009		III 2010	
	w procentach									
Zdecydowanie tak	15	65	23	79	15	72	12	70	9	56
Raczej tak	50		56		57		58		47	
Raczej nie	26	31	15	17	21	24	21	25	33	39
Zdecydowanie nie	5		2		3		4		6	
Trudno powiedzieć	4	4	4	4	4	4	5	5	5	5

Ci, którzy nie znają treści papieskiego nauczania, to – zgodnie z deklaracjami – przede wszystkim osoby nieuczestniczące w praktykach religijnych (70%) lub praktykujące co najwyżej kilka razy w roku (57%), prywatni przedsiębiorcy (53%), bezrobotni (51%), respondenci o lewicowych poglądach politycznych (51%) oraz badani w wieku od 18 do 24 lat (zob. tabele aneksowe).

Osoby, które w swojej ocenie **kierują się w życiu wskazaniem Jana Pawła II**, stanowią obecnie dwie trzecie ogółu badanych (65%), a więc jest ich o 19 punktów mniej niż tuż po śmierci papieża Polaka i o 8 punktów mniej niż przed rokiem. Systematycznie wzrasta natomiast odsetek tych, którzy – według własnych opinii – na co dzień nie przykładają wagi do papieskich wskazówek (z 11% w 2005 roku do 29% obecnie).

Tabela 6

Czy zaliczył(a)by Pan(i) siebie do ludzi, którzy kierują się w życiu wskazaniem Jana Pawła II, czy raczej nie?	Wskazania respondentów według terminów badań									
	VIII 2002*		V 2005		IV 2006		V 2009		III 2010	
	w procentach									
Zdecydowanie tak	17	77	27	84	18	78	16	73	11	65
Raczej tak	60		57		60		57		54	
Raczej nie	11	14	10	11	15	18	15	19	23	29
Zdecydowanie nie	3		1		3		4		6	
Trudno powiedzieć	9	9	5	5	4	4	8	8	6	6

* Badanie było realizowane przed wizytą papieża w kraju. Zadaliśmy wtedy pytanie: „Czy zaliczył(a)by Pan(i) siebie do ludzi, którzy w życiu codziennym – w swoich poglądach, w stosunku do ludzi, do pracy, do innych spraw – starają się kierować wskazówkami i naukami Jana Pawła II?”

Badani, którzy kierują się w życiu wskazaniem Jana Pawła II, nadal dominują niemal we wszystkich grupach społecznych. Wyjątek stanowią nieuczestniczący w praktykach religijnych, praktykujący religijnie tylko kilka razy w roku, a także uczniowie i studenci (zob. tabele aneksowe).

Na opinie dotyczące przemiany życia pod wpływem papieża, znajomości papieskiego nauczania, jak i postępowania zgodnego ze wskazówkami Jana Pawła II istotnie oddziałują oprócz częstości uczestnictwa w praktykach religijnych deklaracje wiary badanych, a także fakt osobistego spotkania z papieżem w czasie jego pontyfikatu.

Osoby, które swoją wiarę określają jako zgodną z nauczaniem Kościoła, istotnie częściej niż wierzący na swój własny sposób czy, tym bardziej, niezdecydowani i niewierzący dostrzegają wpływ papieża na swoje życie; częściej deklarują znajomość papieskiego nauczania oraz częściej – według własnych opinii – postępują zgodnie ze wskazówkami Jana Pawła II.

Należy zauważyć, że również wśród tych, którzy swoją wiarę określają jako niezupełnie tożsamą z nauczaniem Kościoła, ponad połowa (52%) deklaruje postępowanie zgodne z papieskim przesłaniem, a niemal co drugi zalicza się do osób znających treść nauk

Jana Pawła II (46%) oraz dostrzega przemianę swojego życia pod wpływem Ojca Świętego (47%). W grupie osób określających się jako niezdecydowane lub niewierzące odsetki odpowiedzi twierdzących są wyraźnie niższe, jednak również nie brakuje znających nauki papieża (26%), nawróconych w jakiś sposób pod wpływem jego osoby (24%) oraz postępujących zgodnie z jego wskazówkami (13%).

Tabela 7

Jak Pan(i) uważa, czy świadectwo życia i nauczanie Jana Pawła II w jakimś stopniu przyczyniły się do przemiany Pana(i) życia czy raczej nie?	Deklaracje wiary					
	jestem wierzący(a) i stosuję się do wskazań Kościoła		jestem wierzący(a) na swój własny sposób		jestem niezdecydowany(a) lub niewierzący(a)*	
	w procentach					
Zdecydowanie tak	27	79	9	47	5	24
Raczej tak	52		38		19	
Raczej nie	15	16	42	48	44	73
Zdecydowanie nie	1		6		29	
Trudno powiedzieć	5		5		3	
Czy zaliczył(a)by Pan(i) siebie do ludzi, którzy znają treść nauczania Jana Pawła II, czy raczej nie?	Deklaracje wiary					
	jestem wierzący(a) i stosuję się do wskazań Kościoła		jestem wierzący(a) na swój własny sposób		jestem niezdecydowany(a) lub niewierzący(a)*	
	w procentach					
Zdecydowanie tak	14	67	2	46	2	26
Raczej tak	53		44		24	
Raczej nie	23	26	42	50	44	73
Zdecydowanie nie	3		8		29	
Trudno powiedzieć	7		4		1	
Czy zaliczył(a)by Pan(i) siebie do ludzi, którzy kierują się w życiu wskazaniem Jana Pawła II, czy raczej nie?	Deklaracje wiary					
	jestem wierzący(a) i stosuję się do wskazań Kościoła		jestem wierzący(a) na swój własny sposób		jestem niezdecydowany(a) lub niewierzący(a)*	
	w procentach					
Zdecydowanie tak	17	82	4	52	3	13
Raczej tak	65		48		10	
Raczej nie	9	12	36	42	53	84
Zdecydowanie nie	3		6		31	
Trudno powiedzieć	6		6		3	

* Połączono następujące kategorie: „nie mogę powiedzieć, czy jestem wierzący(a) czy też nie”, „nie jestem wierzący(a) i nie interesuję się tymi sprawami”, „jestem niewierzący(a), ponieważ nauki Kościołów są błędne”, „trudno powiedzieć”

Jak się okazuje, dla osób, które zetknęły się z papieżem, np. w czasie uroczystości kościelnych, spotkań, audiencji, błogosławieństw czy na trasie jego przejazdu (w Polsce, w Watykanie bądź też w innych krajach), papieskie przesłanie jest wyraźnie bardziej aktualne i żywe niż dla pozostałych. Jednak również wśród tych, które nie miały żadnej bezpośredniej

styczności z papieżem, mniej więcej połowa – jak wynika z deklaracji – w jakimś stopniu zmieniła swoje postępowanie pod wpływem Jana Pawła II (55%), kieruje się w życiu jego wskazówkami (56%) oraz zna treść jego nauczania (49%).

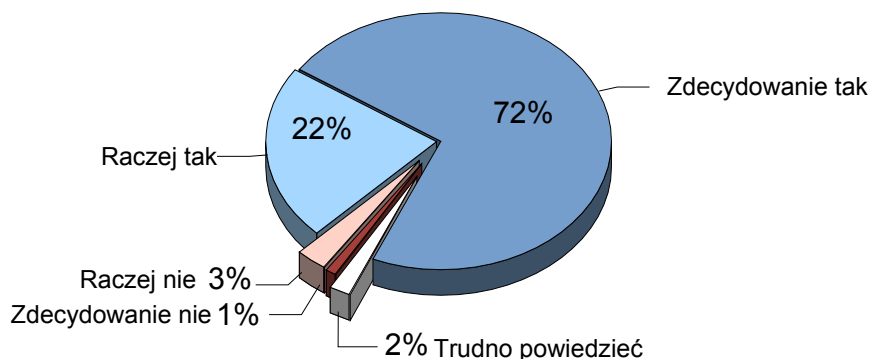
Tabela 8

Jak Pan(i) uważa, czy świadectwo życia i nauczanie Jana Pawła II w jakimś stopniu przyczyniły się do przemiany Pana(i) życia czy raczej nie?	Czy kiedykolwiek osobiście widział(a) Pan(i) lub spotkał(a) papieża Jana Pawła II – na przykład w czasie uroczystości kościelnych, spotkań, audiencji, błogosławieństw lub na trasie jego przejazdu?			
	Tak		Nie	
	w procentach			
Zdecydowanie tak	23	72	14	55
Raczej tak	49		41	
Raczej nie	22	25	32	39
Zdecydowanie nie	3		7	
Trudno powiedzieć	3		6	
Czy zaliczył(a)by Pan(i) siebie do ludzi, którzy znają treść nauczania Jana Pawła II, czy raczej nie?	Czy kiedykolwiek osobiście widział(a) Pan(i) lub spotkał(a) papieża Jana Pawła II – na przykład w czasie uroczystości kościelnych, spotkań, audiencji, błogosławieństw lub na trasie jego przejazdu?			
	Tak		Nie	
	w procentach			
Zdecydowanie tak	12	65	6	49
Raczej tak	53		43	
Raczej nie	27	30	36	45
Zdecydowanie nie	3		9	
Trudno powiedzieć	5		6	
Czy zaliczył(a)by Pan(i) siebie do ludzi, którzy kierują się w życiu wskazaniem Jana Pawła II, czy raczej nie?	Czy kiedykolwiek osobiście widział(a) Pan(i) lub spotkał(a) papieża Jana Pawła II – na przykład w czasie uroczystości kościelnych, spotkań, audiencji, błogosławieństw lub na trasie jego przejazdu?			
	Tak		Nie	
	w procentach			
Zdecydowanie tak	13	77	8	56
Raczej tak	64		48	
Raczej nie	15	19	28	36
Zdecydowanie nie	4		8	
Trudno powiedzieć	4		7	

PAPIEŻ JAKO AUTORYTET MORALNY

O ile podejście do nauczania Jana Pawła II i kierowanie się nim w życiu codziennym są mimo wszystko dość zróżnicowane (39% ankietowanych deklaruje nieznaną treść papieskiego przesłania, a 29% – nie bierze pod uwagę jego wskazania), o tyle dla niemal wszystkich dorosłych Polaków (94%) Jan Paweł II pozostaje ważnym autorytetem moralnym, w tym niemal trzy czwarte (72%) nie ma co do tego wątpliwości.

RYS. 6. CZY PAPIEŻ JAN PAWEŁ II JEST DLA PANA(I) WAŻNYM AUTORYTETEM MORALNYM?

Wprawdzie uczestnictwo w praktykach religijnych w pewnym stopniu oddziałuje na postrzeganie papieża Polaka jako autorytet moralny, jednak nawet osoby w ogóle niepraktykujące w większości (71%) dostrzegają w nim wzór właściwego postępowania.

Tabela 9

Czy papież Jan Paweł II jest dla Pana(i) ważnym autorytetem moralnym?	Udział w praktykach religijnych									
	kilka razy w tygodniu		raz w tygodniu		1-2 razy w miesiącu		kilka razy w roku		w ogóle nie uczestniczy	
	w procentach									
Zdecydowanie tak	88	97	82	99	68	97	62	93	36	71
Raczej tak	9		17		29		31		35	
Raczej nie	0	3	1	1	1	1	5	5	16	20
Zdecydowanie nie	3		0		0		0		4	
Trudno powiedzieć	0		0		2		2		9	

Jan Paweł II jest autorytetem moralnym dla 99% osób określających się jako wierzące i postępujące zgodnie z nauczaniem Kościoła, dla 94% wierzących na swój własny sposób, a także dla 71% respondentów określających się jako niezdecydowani i niewierzący.

Tabela 10

Czy papież Jan Paweł II jest dla Pana(i) ważnym autorytetem moralnym?	Deklaracje wiary					
	jestem wierzący(a) i stosuję się do wskazań Kościoła		jestem wierzący(a) na swój własny sposób		jestem niezdecydowany(a) lub niewierzący(a)*	
Zdecydowanie tak	85	99	65	94	26	71
Raczej tak	14		29		45	
Raczej nie	0	0	3	4	21	26
Zdecydowanie nie	0		1		5	
Trudno powiedzieć	1		2		3	

* Połączono następujące kategorie: „nie mogę powiedzieć, czy jestem wierzący(a) czy też nie”, „nie jestem wierzący(a) i nie interesuję się tymi sprawami”, „jestem niewierzący(a), ponieważ nauki Kościołów są błędne”, „trudno powiedzieć”

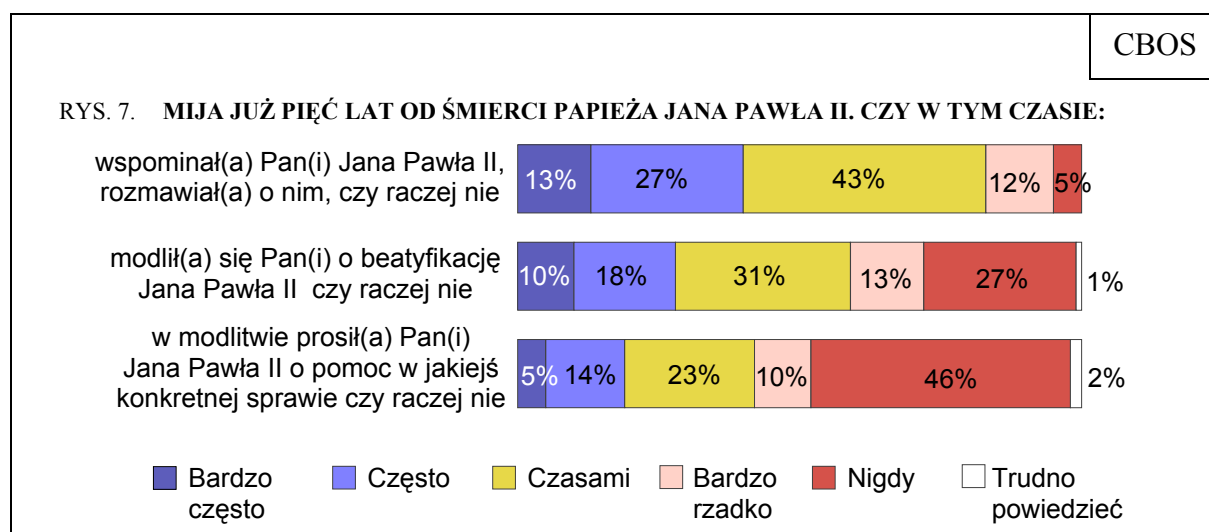
Dla uznawania papieża Jana Pawła II za autorytet moralny nie ma większego znaczenia fakt bezpośredniego kontaktu z nim, choć – jak się okazuje – osoby, które kiedykolwiek zetknęły się z Ojcem Świętym, bardziej zdecydowanie mówią o nim jako o swoim autorytecie moralnym.

Tabela 11

Czy papież Jan Paweł II jest dla Pana(i) ważnym autorytetem moralnym?	Czy kiedykolwiek osobiście widział(a) Pan(i) lub spotkał(a) papieża Jana Pawła II – na przykład w czasie uroczystości kościelnych, spotkań, audiencji, błogosławieństw lub na trasie jego przejazdu?			
	Tak		Nie	
	w procentach			
Zdecydowanie tak	82	97	65	93
Raczej tak	15		28	
Raczej nie	1	2	4	5
Zdecydowanie nie	1		1	
Trudno powiedzieć	1		2	

PAMIĘĆ I MODLITWA

Mimo że od śmierci Jana Pawła II upłynęło pięć lat, duchowa więź rodaków z papieżem jest, jak się wydaje, wciąż żywa. Z uzyskanych deklaracji wynika, że w tym czasie niemal wszyscy Polacy (95%) przynajmniej raz wspominali go lub rozmawiali o nim. Dwie piąte rodaków (40%) czyniło tak często lub bardzo często. Blisko trzy czwarte (72%) modliło się o beatyfikację Jana Pawła II, w tym ponad jedna czwarta (28%) – wielokrotnie. Natomiast ponad połowa respondentów (52%) nie czekając na ogłoszenie Jana Pawła II błogosławionym prosiła za jego pośrednictwem o pomoc w jakiejś konkretnej sprawie (w tym 19% – często lub bardzo często).

Wprowadzie różne formy pamięci o papieżu, związane m.in. z uznaniem jego świętości, są w polskim społeczeństwie dość powszechne, jednak wydaje się, że z czasem stają się nieco mniej popularne. Mimo pewnej zmiany w pytaniu⁴, odsetek respondentów deklarujących modlitwę za papieża, a także do papieża jest obecnie najniższy od czasu, kiedy prowadzimy pomiar. Nie zmienia się natomiast znacząco liczba osób wspominających Jana Pawła II i rozmawiających o nim (patrz tabele 12–14).

Tabela 12

Mija już pięć lat od śmierci papieża Jana Pawła II. Czy w tym czasie wspominał(a) Pan(i) Jana Pawła II, rozmawiał(a) o nim , czy raczej nie?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	IV 2006*		V 2009*		III 2010	
	w procentach					
Bardzo często	27	98	14	94	13	95
Często	38		29		27	
Czasami	28		39		43	
Bardzo rzadko	5		12		12	
Nigdy	2	2	6	6	5	5
Trudno powiedzieć	0	0	0	0	0	0

* W badaniach z 2006 i 2009 roku pytanie brzmiało: „Czy w ciągu ostatniego roku wspominał(a) Pan(i) Jana Pawła II, rozmawiał(a) o nim, czy raczej nie?”

Tabela 13

Mija już pięć lat od śmierci papieża Jana Pawła II. Czy w tym czasie modlił(a) się Pan(i) o beatyfikację Jana Pawła II czy raczej nie?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	IV 2006*		V 2009*		III 2010	
	w procentach					
Bardzo często	19	77	9	75	10	72
Często	26		24		18	
Czasami	26		31		31	
Bardzo rzadko	6		11		13	
Nigdy	22	22	24	24	27	27
Trudno powiedzieć	1	1	1	1	1	1

* W badaniach z 2006 i 2009 roku pytanie brzmiało: „Czy w ciągu ostatniego roku modlił(a) się Pan(i) o beatyfikację Jana Pawła II czy raczej nie?”

Tabela 14

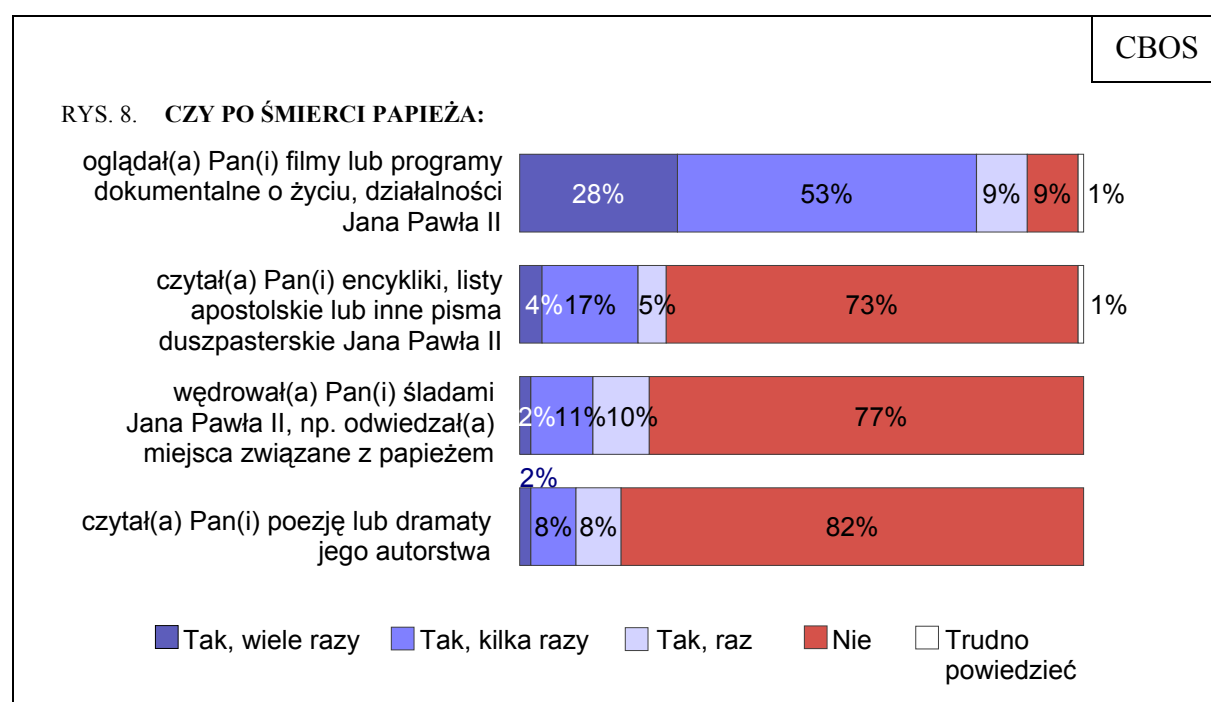
Mija już pięć lat od śmierci papieża Jana Pawła II. Czy w tym czasie w modlitwie prosił(a) Pan(i) Jana Pawła II o pomoc w jakiejś konkretnej sprawie czy raczej nie?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	IV 2006*		V 2009*		III 2010	
	w procentach					
Bardzo często	11	57	7	55	5	52
Często	17		15		14	
Czasami	22		22		23	
Bardzo rzadko	7		11		10	
Nigdy	41	41	44	44	46	46
Trudno powiedzieć	2	2	1	1	2	2

* W badaniach z 2006 i 2009 roku pytanie brzmiało: „Czy w ciągu ostatniego roku w modlitwie prosił(a) Pan(i) Jana Pawła II o pomoc w jakiejś konkretnej sprawie czy raczej nie?”

⁴ Dotychczas pytaliśmy o zachowania w ciągu roku poprzedzającego badanie, tym razem pytanie dotyczyło okresu pięcioletniego – od śmierci papieża.

Większość grup społecznych zachowuje pamięć o papieżu. Jej intensywność zależy jednak od zaangażowania badanych w praktyki religijne i od niektórych cech społeczno-demograficznych, które w znacznym stopniu wyznaczają religijność Polaków. Z uzyskanych deklaracji wynika, że w ostatnich pięciu latach najczęściej wspominali Jana Pawła II, a także modlili się za niego i do niego respondenci praktykujący co najmniej raz w tygodniu, ludzie starsi (w wieku powyżej 54 lat), emeryci, osoby o prawicowych poglądach politycznych, badani nieco gorzej wykształceni i osiągający stosunkowo niskie dochody *per capita*, a także mieszkańcy małych miast, częściej kobiety niż mężczyźni. Im rzadziej ankietowani uczestniczą w praktykach religijnych, im wyższe mają wykształcenie, im większe zamieszkują miejscowości oraz im są młodszy, tym na ogół mniej z nich zachowuje pamięć o Janie Pawle II – zwłaszcza tę modlitewną (zob. tabele aneksowe).

Inne formy pamięci o Janie Pawle II, o które pytaliśmy, dotyczą oglądania filmów i programów dokumentalnych o życiu i działalności papieża, znajomości jego twórczości – duszpasterskiej lub literackiej, a także wędrówek śladami Karola Wojtyły, a potem Jana Pawła II.

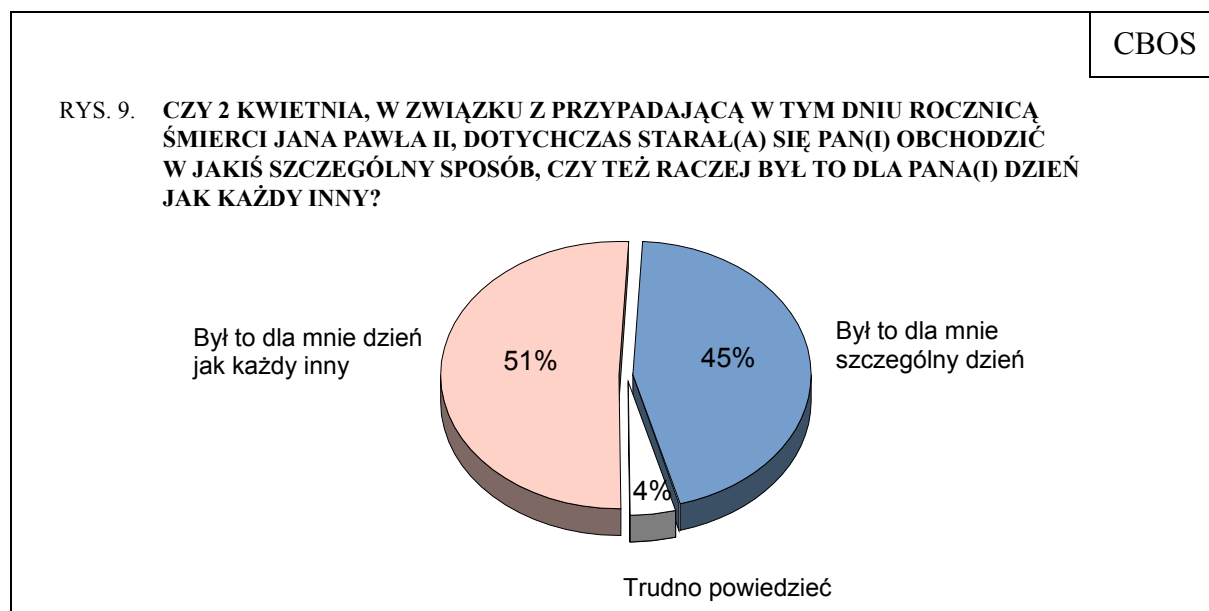

Jak wynika z deklaracji, po śmierci papieża zdecydowana większość Polaków (90%) przynajmniej raz oglądała jakiś film lub program dokumentalny jemu poświęcony, a jedna czwarta (26%) czytała jego encykliki, listy apostolskie lub inne pisma duszpasterskie. Tylko

niewielką liczebnie grupę (23%) stanowią osoby wędrujące śladami Ojca Świętego – odwiedzające miejsca w jakiś sposób związane z osobą papieża. Twórczością literacką Jana Pawła II (jego poezją lub dramatami) interesował się w ostatnich pięciu latach niemal co piąty dorosły Polak (18%).

Na oglądanie filmów o papieżu Janie Pawle II, zapoznawanie się z jego twórczością oraz wędrowanie jego śladami w największym stopniu wpływa poziom religijności badanych i jej korelaty. Okazuje się jednak, że także wśród osób w ogóle niepraktykujących religijnie aż 80% przynajmniej raz po śmierci papieża oglądało jakiś film lub program z nim związany, a jedna szósta czytała jakieś pisma teologiczne lub duszpasterskie Jana Pawła II oraz odwiedzała miejsca z nim związane (po 16%). Nieliczni z tej grupy (5%) w ciągu ostatnich pięciu lat sięgnęli po poezję lub dramaty autorstwa papieża.

Jeszcze innym wyznacznikiem pamięci o Janie Pawle II oraz uznania dla jego zasług jest obchodzenie rocznicy jego śmierci. Jak się okazuje, dla blisko połowy Polaków (45%) 2 kwietnia to dzień szczególny, który starają się czcić w wyjątkowy sposób. Dla większości jednak (51%) data ta nie ma większego znaczenia – ten dzień jest jak każdy inny.

Również w tym względzie najbardziej istotne znaczenie ma wiara, religijność, a także fakt bezpośredniego spotkania z Ojcem Świętym. Respondenci określający swoją wiarę jako zgodną z nauczaniem Kościoła, badani regularnie praktykujący religijnie, a także ci, którzy

w swoim życiu zetknęli się z papieżem Janem Pawłem II, w większości nie pozostają obojętni na 2 kwietnia i w szczególny sposób obchodzą w tym dniu rocznicę jego śmierci.

Tabela 15

Czy 2 kwietnia, w związku z przypadającą w tym dniu rocznicą śmierci Jana Pawła II, dotychczas starał(a) się Pan(i) obchodzić w jakiś szczególny sposób, czy też raczej był to dla Pana(i) dzień jak każdy inny?	Deklaracje wiary		
	jestem wierzący(a) i stosuję się do wskazań Kościoła	jestem wierzący(a) na swój własny sposób	jestem niezdecydowany(a) lub niewierzący(a)*
	w procentach		
Był to dla mnie szczególny dzień	60	33	10
Był to dla mnie dzień jak każdy inny	34	64	89
Trudno powiedzieć	6	3	1

* Połączono następujące kategorie: „nie mogę powiedzieć, czy jestem wierzący(a) czy też nie”, „nie jestem wierzący(a) i nie interesuję się tymi sprawami”, „jestem niewierzący(a), ponieważ nauki Kościołów są błędne”, „trudno powiedzieć”

Tabela 16

Czy 2 kwietnia, w związku z przypadającą w tym dniu rocznicą śmierci Jana Pawła II, dotychczas starał(a) się Pan(i) obchodzić w jakiś szczególny sposób, czy też raczej był to dla Pana(i) dzień jak każdy inny?	Udział w praktykach religijnych				
	kilka razy w tygodniu	raz w tygodniu	1-2 razy w miesiącu	kilka razy w roku	w ogóle nie uczestniczy
	w procentach				
Był to dla mnie szczególny dzień	75	54	42	31	11
Był to dla mnie dzień jak każdy inny	25	41	55	64	86
Trudno powiedzieć	0	5	3	4	2

Tabela 17

Czy 2 kwietnia, w związku z przypadającą w tym dniu rocznicą śmierci Jana Pawła II, dotychczas starał(a) się Pan(i) obchodzić w jakiś szczególny sposób, czy też raczej był to dla Pana(i) dzień jak każdy inny?	Czy kiedykolwiek osobiście widział(a) Pan(i) lub spotkał(a) papieża Jana Pawła II – na przykład w czasie uroczystości kościelnych, spotkań, audiencji, błogosławieństw lub na trasie jego przejazdu?	
	Tak	Nie
	w procentach	
Był to dla mnie szczególny dzień	55	38
Był to dla mnie dzień jak każdy inny	41	57
Trudno powiedzieć	4	5

W OCZEKIWANIU NA BEATYFIKACJĘ

Proces beatyfikacyjny Jana Pawła II jest zaawansowany i możliwe, że już niebawem papież Polak zostanie ogłoszony przez Stolicę Apostolską błogosławionym. Wprawdzie wielu respondentów nie ma wątpliwości co do świętości Jana Pawła II, o czym mogą świadczyć modlitwy zanoszone za jego pośrednictwem (deklaruje je ponad połowa ogółu badanych),

jednak mimo to zapowiadana beatyfikacja papieża jest dla jego rodaków bardzo ważna – blisko trzy czwarte modliło się w tej intencji przynajmniej raz.

Z odpowiedzi na pytanie o istotę oczekiwanej beatyfikacji Jana Pawła II można wnioskować, że rzeczywiście będzie to wydarzenie bez precedensu – zwłaszcza dla Polski i Polaków. Aż 98% badanych uważa, że beatyfikacja papieża będzie ważna dla jego rodaków oraz dla ojczyzny (w tym 89% i 87% wskazań, że bardzo ważna). Powszechne jest również przekonanie, że będzie ona też istotna dla rodzin respondentów oraz dla nich osobiście (odpowiednio: 90% i 89%, w tym dwie trzecie sądzi, że będzie to bardzo ważne wydarzenie). Tylko nieco mniejsze znaczenie zdaniem ankietowanych beatyfikacja papieża Polaka będzie miała dla Europy (50% sądzi, że będzie bardzo ważna, a dalsze 39% – że dość ważna), a także dla świata (odpowiednio: 45% i 38%).

Tabela 18

Jak Pan(i) sądzi, czy zapowiadana beatyfikacja Jana Pawła II będzie ważnym czy też raczej mało ważnym wydarzeniem dla:	Bardzo ważnym	Dość ważnym	Ważnym (łącznie)	Mało ważnym	W ogóle nieważnym	Nieważnym (łącznie)	Trudno powiedzieć	Średnia na skali 1–4*
	w procentach							
– Polaków	89	9	98	1	0	1	1	3,90
– Polski	87	11	98	1	0	1	1	3,87
– Pana(i) rodziny	67	23	90	6	2	8	2	3,59
– Pana(i) osobiście	66	23	89	7	3	10	1	3,53
– Europy	50	39	89	8	0	8	3	3,42
– świata	45	38	83	13	1	14	3	3,31

* Pominięto „trudno powiedzieć”

Nie ulega wątpliwości, że papież Jan Paweł II wciąż pozostaje dla polskiego społeczeństwa istotnym symbolem, kimś ważnym, kto wiele zrobił dla Polski i komu Polacy dużo zawdzięczają (choć obecnie liczba dostrzeganych zasług jest wyraźnie mniejsza niż jeszcze pięć lat temu). Jednocześnie jest on dla rodaków swoistym wzorem i autorytetem moralnym – co do tego też raczej nie ma wątpliwości. Wydaje się zatem, że pamięć Polaków

o papieżu jest silna i trudno ją będzie wymazać, a obchody rocznic związanych z życiem i śmiercią Jana Pawła II czy też oczekiwana przez zdecydowaną większość społeczeństwa jego beatyfikacja będą tę pamięć jedynie podtrzymywać i umacniać.

Jak można jednak wnioskować z deklaracji, wpływ nauczania Jana Pawła II na życie Polaków jest coraz mniejszy. Badani dostrzegają w swoim otoczeniu coraz mniej osób postępujących zgodnie z papieskimi naukami i wskazówkami, a swoje zachowanie coraz rzadziej określają jako tożsame z tym, czego nauczał papież.

Wydaje się, że o ile tuż po śmierci Jana Pawła II Polacy odczuwali wewnętrzną potrzebę jedności i stawania się lepszymi, o tyle czas i konfrontacja z rzeczywistością w znacznym stopniu zweryfikowały ich zapał i dobre chęci. Okazało się, że poza „papieskimi marszami” i wspólnymi spotkaniami, które gromadziły Polaków wokół osoby papieża – zarówno za jego życia, jak i, przede wszystkim, po jego śmierci, w codziennym życiu niełatwo jest sprostać papieskim ideałom.

Opracował
Rafał BOGUSZEWSKI

Tabela 1

		Kiedy myśli Pan(i) o Janie Pawle II, czy nasuwa się Panu(i) jakiś konkretny obraz związany z papieżem, jakaś szczególna sytuacja, wydarzenie, wypowiedziane słowa?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		64	27	9	994
Płeć	Mężczyźni	60	32	8	462
	Kobiety	67	23	10	532
Wiek	18-24 lata	65	27	8	137
	25-34	62	29	9	176
	35-44	67	25	8	160
	45-54	57	32	11	149
	55-64	67	26	7	183
	65 lat i więcej	63	26	11	189
Miejsce zamieszkania	Wieś	59	31	11	375
	Miasto do 20 tys.	66	21	13	129
	20-100 tys.	65	27	8	193
	101-500 tys.	67	24	9	163
	501 tys. i więcej mieszk.	69	29	3	134
Wykształcenie	Podstawowe	58	30	12	265
	Zasadnicze zawodowe	60	30	10	245
	Średnie	68	24	8	332
	Wyższe	69	26	5	151
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	73	25	3	81
	Średni personel, technicy	65	27	8	39
	Pracownicy adm.-biurowi	71	24	5	71
	Pracownicy usług	56	28	16	59
	Robotnicy wykwalifikowani	63	30	7	128
	Robotnicy niewykwalifik.	64	24	12	46
	Rolnicy	52	36	12	53
Pracujący na własny rach.	58	28	14	38	
Bierni zawodowo	Renciści	60	29	12	65
	Emeryci	63	27	10	228
	Uczniowie i studenci	69	26	5	86
	Bezrobotni	58	26	15	56
	Gospodynie domowe i inni	70	26	4	46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	75	22	3	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	59	33	8	82
	sekt. pryw. poza rolnict.	60	29	11	213
	prywatnym gosp. rolnym	64	26	10	42
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	67	26	7	137
	501-750	62	30	8	139
	751-1000	64	28	8	174
	1001-1500	63	29	8	128
	Powyżej 1500 zł	67	24	10	139
Ocena własnych war. mater.	Złe	59	31	10	151
	Średnie	62	28	10	470
	Dobre	68	25	7	373
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	76	18	6	85
	Raz w tygodniu	70	23	8	477
	1-2 razy w miesiącu	62	26	12	131
	Kilka razy w roku	54	34	12	212
	W ogóle nie uczestniczy	47	48	5	89
Poglądy polityczne	Lewica	63	30	6	127
	Centrum	63	29	8	291
	Prawica	72	22	6	305
	Trudno powiedzieć	55	30	15	271

Tabela 2

		Jak Pan(i) uważa, czy świadectwo życia i nauczanie Jana Pawła II w jakimś stopniu przyczyniły się do przemiany życia większości Polaków czy raczej nie?				Liczba osób
		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		23	58	11	8	991
Płeć	Mężczyźni	21	58	13	7	462
	Kobiety	24	58	9	8	529
Wiek	18-24 lata	17	65	9	8	137
	25-34	16	66	11	6	174
	35-44	23	53	13	10	160
	45-54	29	49	15	7	148
	55-64	22	59	10	9	183
	65 lat i więcej	30	56	8	6	189
Miejsce zamieszkania	Wieś	26	57	8	8	375
	Miasto do 20 tys.	19	65	6	11	129
	20-100 tys.	25	55	12	7	192
	101-500 tys.	26	55	13	5	162
	501 tys. i więcej mieszk.	11	63	19	7	133
Wykształcenie	Podstawowe	26	60	6	8	264
	Zasadnicze zawodowe	27	54	12	8	245
	Średnie	22	60	10	8	331
	Wyższe	15	58	21	6	150
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	18	57	21	3	80
	Średni personel, technicy	28	59	11	2	39
	Pracownicy adm.-biurowi	25	49	15	10	71
	Pracownicy usług	23	60	9	9	59
	Robotnicy wykwalifikowani	21	66	9	4	128
	Robotnicy niewykwalifik.	35	55	9	2	46
	Rolnicy	22	56	12	10	53
Pracujący na własny rach.	22	45	14	20	36	
Bierni zawodowo	Renciści	30	47	7	16	65
	Emeryci	25	59	10	7	228
	Uczniowie i studenci	14	65	14	7	86
	Bezrobotni	19	59	11	11	56
	Gospodynie domowe i inni	23	63	4	10	46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	24	61	10	5	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	17	59	18	7	81
	sekt. pryw. poza rolnict.	20	60	14	6	210
	prywatnym gosp. rolnym	21	51	15	13	42
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	35	52	5	8	137
	501-750	24	62	10	5	138
	751-1000	23	54	15	8	174
	1001-1500	19	63	10	8	128
	Powyżej 1500 zł	18	55	19	7	139
Ocena własnych war. mater.	Złe	31	48	10	11	151
	Średnie	24	58	9	9	470
	Dobre	19	63	14	5	370
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	30	53	9	7	85
	Raz w tygodniu	26	62	6	7	477
	1-2 razy w miesiącu	22	59	12	8	129
	Kilka razy w roku	19	52	20	9	212
	W ogóle nie uczestniczy	12	58	19	11	88
Poglądy polityczne	Lewica	19	57	18	6	127
	Centrum	24	58	13	6	290
	Prawica	27	57	9	7	305
	Trudno powiedzieć	20	61	8	12	269

Tabela 3

		Jak Pan(i) uważa, czy świadectwo życia i nauczanie Jana Pawła II w jakimś stopniu przyczyniły się do przemiany Pana(i) życia czy raczej nie?				Liczba osób
		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		18	44	33	5	991
Płeć	Mężczyźni	14	45	36	5	462
	Kobiety	21	44	30	5	529
Wiek	18-24 lata	9	42	45	4	137
	25-34	11	46	37	6	174
	35-44	21	41	33	6	160
	45-54	19	46	30	5	148
	55-64	19	48	29	3	183
	65 lat i więcej	25	44	26	5	189
Miejsce zamieszkania	Wieś	21	48	26	5	375
	Miasto do 20 tys.	17	51	25	7	129
	20-100 tys.	17	42	35	7	192
	101-500 tys.	17	37	43	4	162
	501 tys. i więcej mieszk.	12	41	46	2	133
Wykształcenie	Podstawowe	22	42	30	7	264
	Zasadnicze zawodowe	18	46	30	6	245
	Średnie	16	45	36	3	331
	Wyższe	13	46	38	4	150
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	17	47	34	2	80
	Średni personel, technicy	18	53	27	2	39
	Pracownicy adm.-biurowi	16	42	39	3	71
	Pracownicy usług	22	38	34	7	59
	Robotnicy wykwalifikowani	14	46	32	8	128
	Robotnicy niewykwalifik.	25	50	21	4	46
	Rolnicy	21	53	24	2	53
Pracujący na własny rach.	14	33	50	3	36	
Bierni zawodowo	Renciści	21	46	29	4	65
	Emeryci	23	47	26	5	228
	Uczniowie i studenci	7	37	53	3	86
	Bezrobotni	11	43	40	6	56
	Gospodynie domowe i inni	17	39	31	13	46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	17	52	30	1	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	14	42	42	2	81
	sekt. pryw. poza rolnict.	16	40	36	8	210
	prywatnym gosp. rolnym	19	53	25	3	42
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	28	38	31	3	137
	501-750	20	48	29	3	138
	751-1000	18	43	33	6	174
	1001-1500	14	41	39	5	128
	Powyżej 1500 zł	13	45	38	4	139
Ocena własnych war. mater.	Złe	25	39	30	6	151
	Średnie	18	47	31	4	470
	Dobre	14	43	37	6	370
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	37	35	22	5	85
	Raz w tygodniu	22	53	21	4	477
	1-2 razy w miesiącu	11	51	30	7	129
	Kilka razy w roku	9	36	50	4	212
	W ogóle nie uczestniczy	4	19	71	6	88
Poglądy polityczne	Lewica	16	37	45	2	127
	Centrum	16	42	39	4	290
	Prawica	22	51	24	3	305
	Trudno powiedzieć	16	44	31	10	269

Tabela 4

		Czy zaliczył(a)by Pan(i) siebie do ludzi, którzy znają treść nauczania Jana Pawła II, czy raczej nie?				Liczba osób
		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		9	47	39	5	993
Płeć	Mężczyźni	7	44	43	6	462
	Kobiety	10	50	35	5	531
Wiek	18-24 lata	4	42	50	4	137
	25-34	6	45	44	5	175
	35-44	4	53	38	5	160
	45-54	9	44	43	4	149
	55-64	12	50	32	6	183
	65 lat i więcej	14	49	30	8	189
Miejsce zamieszkania	Wieś	8	47	36	8	375
	Miasto do 20 tys.	13	50	31	6	129
	20-100 tys.	8	46	41	4	193
	101-500 tys.	7	51	40	2	162
	501 tys. i więcej mieszk.	8	43	47	2	134
Wykształcenie	Podstawowe	12	42	37	9	264
	Zasadnicze zawodowe	8	44	41	6	245
	Średnie	8	50	38	4	332
	Wyższe	5	57	38	1	151
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	4	55	40	1	81
	Średni personel, technicy	12	49	34	5	39
	Pracownicy adm.-biurowi	7	50	41	3	71
	Pracownicy usług	9	48	42	2	59
	Robotnicy wykwalifikowani	6	43	45	6	128
	Robotnicy niewykwalifik.	12	46	38	4	46
	Rolnicy	12	45	32	11	53
Pracujący na własny rach.	3	43	53		37	
Bierni zawodowo	Renciści	11	41	43	5	65
	Emeryci	12	55	27	7	228
	Uczniowie i studenci	4	43	49	5	86
	Bezrobotni	8	32	51	9	56
	Gospodynie domowe i inni	10	47	31	12	46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	8	56	32	3	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	7	42	49	1	82
	sekt. pryw. poza rolnict.	4	44	48	3	211
	prywatnym gosp. rolnym	13	45	31	11	42
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	16	34	42	8	137
	501-750	7	54	35	3	139
	751-1000	10	42	42	6	174
	1001-1500	8	44	42	6	128
	Powyżej 1500 zł	6	50	41	2	139
Ocena własnych war. mater.	Złe	10	46	36	8	151
	Średnie	11	45	39	5	470
	Dobre	6	51	39	5	372
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	22	55	19	4	85
	Raz w tygodniu	12	54	28	6	477
	1-2 razy w miesiącu	4	51	39	7	130
	Kilka razy w roku	2	36	57	5	212
	W ogóle nie uczestniczy	2	25	70	3	89
Poglądy polityczne	Lewica	5	41	51	3	127
	Centrum	6	52	38	4	291
	Prawica	13	53	31	3	305
	Trudno powiedzieć	7	39	43	11	270

Tabela 5

		Czy zaliczył(a)by Pan(i) siebie do ludzi, którzy kierują się w życiu wskazaniami Jana Pawła II, czy raczej nie?				Liczba osób
		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		11	54	29	6	991
Płeć	Mężczyźni	9	48	35	8	461
	Kobiety	12	60	24	4	531
Wiek	18-24 lata	6	44	45	5	137
	25-34	7	44	40	9	175
	35-44	5	60	27	8	158
	45-54	11	60	25	4	149
	55-64	12	61	21	6	183
	65 lat i więcej	20	56	20	4	189
Miejsce zamieszkania	Wieś	10	57	25	9	375
	Miasto do 20 tys.	17	55	21	8	129
	20-100 tys.	10	56	31	3	193
	101-500 tys.	8	52	35	5	162
	501 tys. i więcej mieszk.	11	48	39	2	132
Wykształcenie	Podstawowe	14	49	31	7	264
	Zasadnicze zawodowe	11	55	27	7	245
	Średnie	10	54	30	6	331
	Wyższe	5	65	27	3	151
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	5	68	24	2	81
	Średni personel, technicy	10	60	23	8	39
	Pracownicy adm.-biurowi	8	57	33	1	71
	Pracownicy usług	14	54	26	6	59
	Robotnicy wykwalifikowani	9	49	32	10	128
	Robotnicy niewykwalifik.	10	60	27	2	46
	Rolnicy	14	53	23	10	53
Pracujący na własny rach.	7	44	45	4	37	
Bierni zawodowo	Renciści	12	62	20	6	64
	Emeryci	15	61	20	4	228
	Uczniowie i studenci	8	34	56	3	86
	Bezrobotni	5	44	34	17	56
	Gospodynie domowe i inni	13	52	26	9	46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	8	67	21	3	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	9	46	43	2	82
	sekt. pryw. poza rolnict.	6	54	33	7	211
	prywatnym gosp. rolnym	15	51	24	10	42
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	16	40	38	6	137
	501-750	8	64	22	6	139
	751-1000	12	54	30	5	174
	1001-1500	13	52	29	7	128
	Powyżej 1500 zł	7	55	32	5	139
Ocena własnych war. mater.	Złe	9	56	30	5	149
	Średnie	13	53	28	6	470
	Dobre	8	56	30	6	372
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	28	56	12	4	85
	Raz w tygodniu	14	65	16	5	476
	1-2 razy w miesiącu	5	60	28	8	130
	Kilka razy w roku	3	41	50	7	212
	W ogóle nie uczestniczy	3	22	67	8	89
Poglądy polityczne	Lewica	7	44	42	6	127
	Centrum	8	54	33	4	291
	Prawica	16	60	20	4	304
	Trudno powiedzieć	8	54	28	10	270

Tabela 6

		Czy papież Jan Paweł II jest dla Pana(i) ważnym autorytetem moralnym?				Liczba osób
		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		72	22	4	2	992
Płeć	Mężczyźni	67	26	5	2	462
	Kobiety	77	19	3	1	530
Wiek	18-24 lata	62	33	3	2	137
	25-34	58	32	8	2	175
	35-44	75	23	2		160
	45-54	73	20	3	3	148
	55-64	80	16	3	1	183
	65 lat i więcej	82	14	2	2	189
Miejsce zamieszkania	Wieś	74	21	3	2	375
	Miasto do 20 tys.	74	24	1	1	129
	20-100 tys.	73	23	2	1	192
	101-500 tys.	70	22	6	2	162
	501 tys. i więcej mieszk.	68	24	7	1	134
Wykształcenie	Podstawowe	73	22	2	2	264
	Zasadnicze zawodowe	72	25	2	2	245
	Średnie	73	21	5	1	331
	Wyższe	71	22	6	1	151
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	76	18	7		81
	Średni personel, technicy	76	24			39
	Pracownicy adm.-biurowi	73	19	8		71
	Pracownicy usług	64	32	3	1	59
	Robotnicy wykwalifikowani	72	22	4	2	128
	Robotnicy niewykwalifik.	83	14	2		46
	Rolnicy	72	22	3	2	53
Pracujący na własny rach.	63	28	5	4	36	
Bierni zawodowo	Renciści	74	21	3	2	65
	Emeryci	82	14	2	2	228
	Uczniowie i studenci	56	41	3		86
	Bezrobotni	57	37	5	1	56
	Gospodynie domowe i inni	69	20	5	5	46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	81	17	2		135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	62	28	10		82
	sekt. pryw. poza rolnict.	67	26	5	2	210
	prywatnym gosp. rolnym	72	23	2	3	42
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	76	20	1	2	137
	501-750	74	22	2	2	138
	751-1000	71	23	4	2	174
	1001-1500	68	28	3	1	128
	Powyżej 1500 zł	72	19	9	1	139
Ocena własnych war. mater.	Złe	72	22	1	5	151
	Średnie	76	21	2	1	470
	Dobre	68	25	6	1	371
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	88	9	3		85
	Raz w tygodniu	82	17	1	0	477
	1-2 razy w miesiącu	68	29	1	2	130
	Kilka razy w roku	62	31	5	2	212
	W ogóle nie uczestniczy	36	35	20	9	88
Poglądy polityczne	Lewica	60	28	9	3	127
	Centrum	71	24	4	1	291
	Prawica	81	17	1	1	305
	Trudno powiedzieć	70	25	3	2	269

Tabela 7

		Mija już pięć lat od śmierci papieża Jana Pawła II. Czy w tym czasie modlił(a) się Pan(i) o beatyfikację Jana Pawła II czy raczej nie?		Liczba osób
		Przynajmniej czasami	Bardzo rzadko, nigdy	
		%	%	
Ogółem		59	41	985
Płeć	Mężczyźni	47	53	458
	Kobiety	70	30	526
Wiek	18-24 lata	45	55	137
	25-34	44	56	174
	35-44	57	43	160
	45-54	63	37	146
	55-64	70	30	182
	65 lat i więcej	74	26	187
Miejsce zamieszkania	Wieś	65	35	371
	Miasto do 20 tys.	69	31	128
	20-100 tys.	59	41	191
	101-500 tys.	48	52	161
	501 tys. i więcej mieszk.	48	52	133
Wykształcenie	Podstawowe	68	32	263
	Zasadnicze zawodowe	66	34	240
	Średnie	54	46	332
	Wyższe	46	54	150
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	53	47	79
	Średni personel, technicy	53	47	39
	Pracownicy adm.-biurowi	47	53	71
	Pracownicy usług	59	41	59
	Robotnicy wykwalifikowani	56	44	126
	Robotnicy niewykwalifik.	68	32	46
	Rolnicy	69	31	51
Pracujący na własny rach.	23	77	36	
Bierni zawodowo	Renciści	72	28	65
	Emeryci	74	26	225
	Uczniowie i studenci	45	55	86
	Bezrobotni	45	55	55
	Gospodynie domowe i inni	72	28	46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	65	35	134
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	37	63	82
	sekt. pryw. poza rolnict.	46	54	208
	prywatnym gosp. rolnym	68	32	41
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	64	36	136
	501-750	74	26	137
	751-1000	60	40	173
	1001-1500	58	42	128
	Powyżej 1500 zł	48	52	137
Ocena własnych war. mater.	Złe	62	38	147
	Średnie	66	34	467
	Dobre	51	49	371
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	90	10	85
	Raz w tygodniu	75	25	475
	1-2 razy w miesiącu	53	47	128
	Kilka razy w roku	37	63	209
	W ogóle nie uczestniczy	8	92	88
Poglądy polityczne	Lewica	38	62	126
	Centrum	57	43	286
	Prawica	68	32	305
	Trudno powiedzieć	63	37	267

Tabela 8

		Mija już pięć lat od śmierci papieża Jana Pawła II. Czy w tym czasie w modlitwie prosił(a) Pan(i) Jana Pawła II o pomoc w jakiejś konkretnej sprawie czy raczej nie?		Liczba osób
		Przynajmniej czasami	Bardzo rzadko, nigdy	
		%	%	
Ogółem		43	57	974
Płeć	Mężczyźni	32	68	456
	Kobiety	53	47	518
Wiek	18-24 lata	38	62	137
	25-34	35	65	173
	35-44	42	58	157
	45-54	38	62	144
	55-64	54	46	178
	65 lat i więcej	50	50	185
Miejsce zamieszkania	Wieś	48	52	367
	Miasto do 20 tys.	55	45	128
	20-100 tys.	42	58	189
	101-500 tys.	38	62	160
	501 tys. i więcej mieszk.	26	74	130
Wykształcenie	Podstawowe	49	51	261
	Zasadnicze zawodowe	46	54	238
	Średnie	41	59	327
	Wyższe	31	69	147
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	33	67	77
	Średni personel, technicy	28	72	39
	Pracownicy adm.-biurowi	43	57	70
	Pracownicy usług	44	56	58
	Robotnicy wykwalifikowani	34	66	127
	Robotnicy niewykwalifik.	57	43	46
	Rolnicy	49	51	51
Pracujący na własny rach.	21	79	35	
Bierni zawodowo	Renciści	48	52	63
	Emeryci	55	45	222
	Uczniowie i studenci	29	71	86
	Bezrobotni	38	62	55
	Gospodynie domowe i inni	61	39	46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	44	56	133
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	30	70	81
	sekt. pryw. poza rolnict.	33	67	208
	prywatnym gosp. rolnym	51	49	40
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	50	50	136
	501-750	54	46	135
	751-1000	46	54	171
	1001-1500	42	58	128
	Powyżej 1500 zł	28	72	135
Ocena własnych war. mater.	Złe	44	56	145
	Średnie	47	53	463
	Dobre	38	62	365
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	62	38	85
	Raz w tygodniu	55	45	468
	1-2 razy w miesiącu	37	63	125
	Kilka razy w roku	30	70	209
	W ogóle nie uczestniczy	2	98	87
Poglądy polityczne	Lewica	28	72	124
	Centrum	39	61	283
	Prawica	49	51	300
	Trudno powiedzieć	47	53	266

Tabela 9

		Jak Pan(i) sądzi, czy zapowiadana beatyfikacja Jana Pawła II będzie dla Pana(i) osobiście ważnym czy też raczej mało ważnym wydarzeniem?				Liczba osób
		Bardzo ważnym	Dość ważnym	Mało ważnym, w ogóle nieważnym	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		66	23	10	1	993
Płeć	Mężczyźni	61	24	13	1	462
	Kobiety	70	21	7	1	531
Wiek	18-24 lata	54	33	13	1	137
	25-34	54	28	17	1	175
	35-44	67	25	7	1	160
	45-54	67	19	12	3	149
	55-64	75	18	6	2	183
	65 lat i więcej	76	16	7	2	189
Miejsce zamieszkania	Wieś	74	18	6	1	375
	Miasto do 20 tys.	64	28	8		129
	20-100 tys.	66	23	9	2	193
	101-500 tys.	54	27	16	3	162
	501 tys. i więcej mieszk.	58	24	19		134
Wykształcenie	Podstawowe	69	19	10	1	264
	Zasadnicze zawodowe	71	21	6	1	245
	Średnie	65	24	10	2	332
	Wyższe	52	29	18	1	151
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	60	27	14		81
	Średni personel, technicy	66	23	9	2	39
	Pracownicy adm.-biurowi	61	24	15	1	71
	Pracownicy usług	53	34	12	1	59
	Robotnicy wykwalifikowani	70	15	12	2	128
	Robotnicy niewykwalifik.	79	18	2		46
	Rolnicy	74	22	2	2	53
Pracujący na własny rach.	44	33	19	5	37	
Bierni zawodowo	Renciści	72	20	6	2	65
	Emeryci	75	16	7	2	228
	Uczniowie i studenci	48	37	16		86
	Bezrobotni	67	23	11		56
	Gospodynie domowe i inni	63	24	13		46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	71	21	8		135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	55	25	20		82
	sekt. pryw. poza rolnict.	57	27	13	3	211
	prywatnym gosp. rolnym	67	30		2	42
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	77	18	5	1	137
	501-750	71	19	9	0	139
	751-1000	59	25	15	1	174
	1001-1500	62	27	10	1	128
	Powyżej 1500 zł	61	21	16	2	139
Ocena własnych war. mater.	Złe	72	16	10	3	151
	Średnie	68	23	8	1	470
	Dobre	61	25	13	1	372
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	91	1	8		85
	Raz w tygodniu	77	20	2	0	477
	1-2 razy w miesiącu	64	27	7	2	130
	Kilka razy w roku	51	35	12	3	212
	W ogóle nie uczestniczy	18	19	57	5	89
Poglądy polityczne	Lewica	50	25	21	4	127
	Centrum	62	23	14	1	291
	Prawica	76	20	4	0	305
	Trudno powiedzieć	65	25	8	2	270